

Ф€ST!v@L · Без рјевода}

25.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ
ПОЗОРИШНИ
ФЕСТИВАЛ | УЖИЦЕ | 4-9. ЈУНА 2021.
www.uzickopozoriste.rs
www.jpf.uzickopozoriste.rs

БРОЈ 2 | ГОДИНА XXV | 5. ЈУН 2021.

ОТВОРЕН 25. ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПОЗОРИШНИ ФЕСТИВАЛ-БЕЗ ПРЕВОДА

Најпрофилисанији фестивал

Двадесет је година за један фестивал није ни много, али није ни мало. Међутим, довољно је да се избриси профил фестивала, рекао је проф. емеритус Светозар Рапајић

У пркос епидемији вируса корона и свим недаћама које је донела са собом, синоћ је у Народном позоришту почeo јубиларни, 25. Југословенски позоришни фестивал – Без превода. Иако је замишљено да све буде свечаније, јубилеј се обележава скромније и у складу са корона условима. Сала није била препуна као протеклих година, већ је број гледалаца усклађен са тренутно важећим епидемијским мерама заштите од ширења заразе вирусом ради безбедности свих и учесника фестивала и публике.

Било је планирано да свечаном отварању јубиларног фестивала присуствује академик Љубомир Симовић, потпредседник Савета ЈПФ-а, „духовна вертикала свих досадашњих фестивала“, али пошто није могао да дође, глумци ужицког позоришта, Бранислав Љубичић и Немања Јовановић, извели су његову „Расправу о позоришту“. Потом се публици и учесницима обратила градоначелница Ужица др Јелена Раковић Радivojević:

- Дилеме и расправе о томе да ли нам је потребно позориште не би смело да буде. Култура и уметност су темељи сваког друштва које жели да опстане на правим вредностима – рекла је градоначелница и истакла:

- Потребно је да сви будемо болији људи. Баш због тога наш град препознаје значај једне овакве културне манифестације која је од свог оснивања у функцијиближавања и повезивања људи и простора који се могу разумети без превода. Верујем да ће и у будућности, без обзира на околности, то бити пресудно да позо-

ришни фестивал у Ужицу опстане и остане на месту на коме се ствара један свет наде и сарадње отвореног срца.

Јубиларни, 25. Југословенски позоришни фестивал, отворио је проф. емеритус на ФДУ у Београду Светозар Рапајић, велики пријатељ фестивала, а овог пута и председник Стручног жирија.

- Ево нас 25. пут. Двадесет пет година за један фестивал није ни много, али није ни мало. Међутим, довољно је да се избриси профил фестивала, да се види у

чemu се он разликује од других и да има неку своју сопствену идеју водиљу. Мислим да је од свих наших фестивала, овај у Ужицу најпрофилисанији. О томе управо говори његов наслов – Без превода. У почетку је, а почeo је 1996. године, окупљао најбоље представе са подручја тадашње Државне заједнице Србије и Црне Горе, а касније се усмерио у правцу – без превода. Ми смо сада у ситуацији да из политичких разлога, уместо једног језика који насељује све окупља, имамо четири државна језика, а подсетићу вас да су у неким већим, богатијим и старијим културним, језичким разлике много веће него између ова наша четири државна језика- рекао је проф. емеритус Светозар Рапајић, наводећи да је ЈПФ можда најјачи практични доказ да се ради о једном језику, указујући на примере великих разлика у италијанском и немачком језику где постоји потреба и титровања.

- Овај фестивал, јубиларни, дошао је у невреме, када се у целом свету отказују представе, спортски догађаји, скупови, весеља. Нарав-

но, да је организовати фестивал у таквој ситуацији огроман подвиг. Уствари, подвиг је организовати фестивал и у неким „нормалним околностима“. Околности у којима се одвијао овај фестивал некада су биле тешке, некада теже, некада лакше, али никада нису биле, а вероватно никада и неће бити сасвим лаке, као ни у позоришту, бар оном које успе - пут до успеха није лак. Позориште је преживело ратове, револуције, окупације, технолошки напредак, а ево и епидемије. Живеће позориште и преживеће. Као што каже Бојан Муњин у слогану - Још смо живи и још смо ту. Треба бити захвалан и целом колективу ужицког позоришта, беспрекорној организацији и граду Ужицу. Морам да поменем и ове који су били чувари ватре храма овог фестивала од самог почетка, од Бранка Поповића па до данашњих, Зорана Стаматовића, Немање Ранковића и Ђојана Муњина. У то име, проглашавам овај фестивал отвореним-рекао је проф. емеритус Светозар Рапајић.

Р.П.

Фото: Н.К.

Љубомир Симовић

РАСПРАВА О ПОЗОРИШТУ

- Шта ће нам позориште, кад смо боси и голи?
- Шта ће нам глумци, кад немамо соли?
- Они нам доносе гласове богова, песме јунака, сијање Златног руна!
- Нама треба гаса, треба брашна, пасуља и сапуна!
- Они говоре Еврипида и Шекспира!
- Може ли тај Шекспир да напуни трбух?
- Шију ли се од тог Еврипида чакшире?
- Пише ли тај Еврипид пропуснице?

- Звецка ли тај Шекспир ко пуне касица?
- Не треба нама Шекспир, већ кобасица!
- Док они глуме, ми гинемо!
- Киснемо пред вешалима! - Кувамо коприву!
- Цвилимо у ступици и ступи!
- Нема нам спаса ни у мишијој рупи!
- Нама су потребне болничарке, а не глумице!
- Куршуми нас стижу и у тврђавама, у бункерима, у земуницама, под шлемовима...
- А они, Господе...
- Они кроз баражну ватру лете у мехурима сапуница!

РАЗГОВОРИ О ПРЕДСТАВИ И ПРЕС КОНФЕРЕНЦИЈА

БЕОГРАДСКО ДРАМСКО ПОЗОРИШТЕ,
КОПРОДУКЦИЈА СА БЕО АРТ ПРОДУКЦИЈОМ БЕОГРАД

Прича о савести

Борис Лијешевић, редитељ:

Чини ми се да је од свега најважније то што смо се поново окупили у Ужицу, на овом фестивалу. Живот и ова ноћ су чудо. Ми смо група окупљена око нечег заједничког. Узбуђен сам што смо поново у животу. Ову представу смо радили пре него што је почело све ово са корона кризом. У једном тренутку смо морали да прекинемо, а онда смо радили од кућа, преко Вајбер позива. Званично смо изашли са представом у октобру, а онда је уследило отказивање неких представа због неповољне епидемиолошке ситуације. Ова представа и ми прошли смо кроз свашта и ево нас, коначно, ту са вама. Од када је овај роман објављен код нас, десетак година, знао сам да ћу га радићи, пре или касније. Појавио се и филм, који ме није посебно занимао. Погледао сам га и није ме подио колико књига. Фilm никад не погоди колико књига. Ту сам имао осећање препознавања са материјалом.

Мирјана Караповић, као Хана

Шмиц: Ту књигу сам, као и многи, прочитала чим је изашла код нас и заљубила се у њу. Отворила ми је перспективу о којој уопште нисам размишљала. То су године када се питаш - шта је кривица, а шта казна, шта уопште људи треба да раде да би терет жртве и починилаца злочина „спао“, како бисмо могли да идемо даље. Када прочиташ ту књигу, добијеш одговор да жртвама ништа не може да на-

докнади оно што су изгубиле. Једино што можемо је да спознајемо своје грешке и да прихватимо одговорност за њих. Нико са тим неће бити срећан и задовољан, али то је једини начин да будемо бољи људи. То су универзалне људске вредности. Култура је путка оздрављењу.

Марко Грабеж, као Михаел Берг: У добним комадима, на филму или у позоришту, највише ценим ту драгоценост коју ова представа има – контрадикторност у ликовима. Кад сути пуна уста приче о одговорности и правди, а када дође тренутак за истину, побегнеш од ње. То нас све чини људима. Свако од нас био је у тој ситуацији. Лично имам нека уверења и ставове, али ако је лична ствар у питању, када дође тренутак да делујем, ставови се поремете. Укључе се емоције, а рације сукоби са њима. То је сукоб у човеку, који је веома занимљиво пренети на сцену.

Слободан Бода Нинковић, као Отац, Судија: Позориште је чаробно управо због тога што нам да могућност да урадимо нешто што можда не бисмо. Кроз ту игру онда изведете нешто што не бисте у приватном животу и то уз покриће и отклон, јер то је улога. Лепо је што имамо ситуацију да играмо по више улога, односно и плус и минус, јер све је то човек. Једино што може да донесе шансу за болјак је спремност да се сучимо са тим и достигнемо зрељост. Обично преко туђег примера

указујем на грешке, док код себе не видимо исте грешке. Верујем да би сусрет са собом самим мого да реши многе проблеме.

Иван Томић, као Брат, Бранимац, надлежни у ГСП-у, чувар у затвору, поштар: Брат и Адвокат нису људи који се баве сопственом одговорношћу. Приступали смо томе веома професионално. Процес је био темељан, са дивним епизодама читања романа током проба. Од почетка је изгледало да је вредно бити ту, са екипом, као и да све иде ка доброј ствари.

Јадранка Селец, као Мајка, Комшиница, Херта Гресь, Ирма Куниг: Лик жене која не прихвата одговорност ми је био јако занимљив, јер је веома различит од мене. Схватила сам да није тако тешко не прихватити одговорност. Шалим се, али Бода је добро рекао да лакше оцењујемо друге, него себе. Умемо да будемо велики критичари, а себе штедимо.

Милица Зарић, као Софија, Ђерка, сведок на суђењу: Софија је Михаелова другарица која има 15 година и не сноси никакву одговорност, јер је премлада. Не размишља уопште о томе, њен лик носи младост и младалачке проблеме. Други лик је супротност. Знате, људи који су преживели те ужасе често су јако дуговечни и радују се сваком дану. Живе пуним плућима и преузимају одговорност. Јако им је важно да се те ствари не забораве, да дође до заслуженог преузимања одговор-

ности и да се ништа слично никада не понови.

Бојан Муњин, селектор 25.

ЈПФ: Већ 25 година радимо на томе да будемо заједница и то у овом граду заиста јесмо. Ми једни другима причамо причу о важним стварима. То је изван разума. Причамо о малим и великим проблемима, а у овој представи има свега. Ту су дневни проблеми, али и они на којима човек пада или опстаје.

Алмир Имширевић, критичар:

Бориса Лијешевића волим зато што он толико воли писце. Његове представе сам неколико пута гледао на овом фестивалу, али и у Сарајеву. Сваки пут је дојазио као неко ко добро, пажљиво и мудро чита књиге. Мислим да ће последњи дан овог Фестивала то и показати.

Др Марина Миливојевић –

Мађарев: Занимљиво ми је како је редитељ направио везу између одговорности и тела, јер ово је у суштини прича о одговорности. Занимљив је костим, али и тај деликатан сексуални однос, који је врло тешко приказати на сцени. Ту је и ужасан судар са реалношћу.

Дивна Марић, глумица НП

Ужице: Хвала на дивном одговору и перформансу на наш аплауз. Осетило се да то није фарса, већ велика радост. У вашој представи све клизи, нема великих осцилација. Невероватно је да је у овако емотивном тексту, тешком, ансамбл тако сведен. Сви пратите једни друге и то ми се јако допада.

Ана Милошевић

NARODNO POZORIŠTE
UŽICE

ЈУГ РАДИВОЈЕВИЋ, УПРАВНИК БЕОГРАДСКОГ ДРАМСКОГ ПОЗОРИШТА

Нисмо више на позоришном зачељу

Великим радом, ентузијазмом, појачаном енергијом и одлуком да радимо јуном паром, да сачувамо људе у мери у којој је то било могуће, изнедрили смо шеснаест премијера, а до краја године, имаћемо још четири

Југ Радивојевић је рођен у Београду, 1972. године. У његовој породици сви су се бавили позориштем: отац Радослав је редитељ, мајка Љиљана и сестра Ана глумице. Са два месеца живота је прешао у Врање, где је и одрастао. Ту је почeo своју каријеру у позоришту „Бора Станковић“, наставио је у „Дадову“, а прву професионалну представу „Виктор“ је урадио 1994. године. Дипломирао је режију на Факултету драмских уметности у Београду у класи Светозара Рапаића, где је и радио као асистент на катедри за глуму. Режирао је у више од двадесет позоришта широм Србије. За своја редитељска остварења добио је бројне награде. У октобру 2019. именован је за директора Београдског драмског позоришта.

За протекле две године имали сте бројне изазове, од тога да удахнете нови живот у Београдско драмско позориште, до ове несрћне короне која је утицала да замре позоришни живот, не само код нас.

- Вольом оснивача и неком својом вољом, дошао сам на то место у једном несрћном тренутку, јер је ова кућа некако била претходно на зачељу позоришних збивања, а потом је уследила и корона. Жivot у позоришту има свој успоне и падове. И други театри су имали велике успехе али је било и времена када нису били на висини онога што се очекује. Ово је реномирало позориште, прва градска кућа, не рачунајући Народно позориште, али овај претходни период јесте био турбулентан. Великим радом, ентузијазмом, појачаном енергијом и одлуком да радимо пуном паром, да сачувамо људе у мери у којој је то било могуће, изнедрили смо шеснаест премијера, а до краја године имаћемо још четири. Све ове представе су на свој начин значајне и имају снагу. О

„Лепо је што смо опет на фестивалима, лепо је видети ту свечану атмосферу у градовима у којима се одржавају. То је празник, то је прозор у свет, нарочито у унутрашњости. И овај Фестивал, после 25 година, већ је етаблиран и значајан на региону. Надам се да ће тако бити и даље, уз жељу да се крене и у реконструкцију ове зграде, која би, видим, добродошла.“

тome сведочи и чињеница да смо у јулу прошле године учествовали на пет позоришних фестивала са шест различитих представа. А обично се деси да само једна представа има фестивалски потенцијал.

Представа „Читач“ свакако има тај потенцијал, судећи и по реацијама публике.

- Већ од одлуке да радимо „Читача“ и да то буде тај ауторски тим, у старту је обећавало. Генералне пробе су показале да је то пун погодак, па потом премијера и све што је следило након тога.

И награда града Београда за најбоље позоришно остварење у прошлој години, показала је да је урађен одличан посао. То је представа која изазива јаку емоцију публике и то се и вечерас догодило.

Шта је све требало урадити да би дошло до оваквог помака у раду?

- Морало се радити на више нивоа. Имали смо тзв. срећу да је већи број људи отишао у пензију, тако да смо попунили та места. Довели смо и Миру Караповић у ансамбл, Бранку Катић, Вању Не-

„Направили смо и једну репертоарску стратегију, трудимо се да доведемо најталентованије младе редитеље, домаће, већ афирмисане, али и оне из региона и из Европе. Мислим да је то било пресудно за квалитет који смо постигли. Трудили смо се да се и маркетиншки добро позиционирамо, да се та наша енергија препозна. Доста младих глумаца је под уговором, њих 20 а сам ансамбл броји 35 сталних чланова. Сад ћемо почети и да стипендиратмо најбоље студенте глуме, преко наше Фондације и то је политика којом ћемо наставити да се бавимо.“

надић, Марка Гвера, Ању Кузмановић и Милоша Биковића, као сталне чланове, и то нам је ојачало и амбиције. Требало је одрадити и инфраструктурне послове, јер је од последње реконструкције 2003. мало шта урађено, тако да су рађене и реконструкције на самој згради, поправљен је и технички апарат и направљен је амбијент у којима је људима, пре свега, пријатно да бораве и наравно, да стварају. Почели смо да се отварамо према региону и Европи. Основали смо Регионалну позоришну унију, коју чине шест театара из главних градова бивше Југославије. Принцип је да се на свака два месеца мења домаћин, тако да имамо континуирану сарадњу током читаве године, и она ће се сада наставити на лето. Ова размена представа је ревијалног типа. Ту су МГЛ из Љубљане, Камерни театар 55 из Сарајева, Улисис са Бриона, Драмски театар Скопље, Драмско позориште из Подгорице и ми.

Надамо се да је најтежи период већ за нама, претпостављам да су и глумци поднели тежак терет неиграња, али и егзистенцијалних проблема. Да ли је држава, односно Министарство културе успешно решавало те проблеме?

- Генерално се показала емпатија и на ужем и на ширем плану, то је био мој лични осећај. Сви смо унутар својих кућа реаговали када су биле у питању колеге, које су на неки начин биле угрожене. Реаговало је и ресорно министарство, али је то наравно било успорено, јер су такве и процедуре, нимало једноставне. У нашим околностима и у овој свеопштој ситуацији, ипак смо препознали и помогли људима који су били у проблему. То је ваљда сада иза нас.

Мирјана Петровић
Фото – Југ Радивојевић

БОРИС ЛИЈЕШЕВИЋ, РЕДИТЕЉ

Суочавање са прошлешћу је потребно, али није лако

И даље живимо њоследице деведесетих и преносимо их на нове генерације

- Суочавање са прошлешћу је потребно, али није лако. За то је потребно веме, потребно је нешто да се додги, да „сазри“ и на нашем примеру видмо колико је то људима тешко- какве Борис Лијешевић, редитељ „Читача“, а чије представе су често гостоваље и биле награђивање на ЈПФ-у. Осим „Читача“ којим је синоћ отворен фестивал, његов други комад „Употреба човека“ играће се последње фестивалске вечери.

Јасно је да сте „Читача“ читали и као нашу причу, па са којим дилемама сте се носили у том истраживању?

- И ја сам своје родитеље питао где су били и шта су радили деведесетих година прошлог века. Питао сам их да ли су „аплаудирали“? Покушавао сам да се сетим како су реаговали, док су гледали телевизијске вести – са одобравањем или са неодбравањем. Питао сам се, у једном тренутку, шта се то догађало. Почеке сам да истажујем, као млади Михаил Берг који је у комаду упирао прстом у кривца, док га стварност није „лупила“ по глави. Свакога од нас, на другачији начин, стварност „лупи“ по глави и схватимо како није лако судити, колико је тешко заузети прави став. Треба прво добро разумети, па онда судити.

Комадом „Читач“ поново се враћајте темама савести и одговорности...

- Нису то само моје теме. То су наше теме. То су теме свих нас који живимо ово време и памтимо ратове и чувствујемо у разговорима и расправама о томе. И даље

Да ли Вам је, у припреми комада, „сметао“ филм „Читач“, снимљен 2008. године по истоименом бестселеру Бернарда Шлинка?

- Никада ми није сметало нешто што је урађено. Напротив, веома ми помаже да видим шта хоћу, а шта нећу. Фilm је снимљен за америчко тржиште, коме очигледно, нису важне теме које су нама важне, попут одговорности и кривице. Њима је била важнија та мелодрамска прича, а мислим да роман није написан због тога.

живимо последице свега тога или гледамо како се те трансгенерацијске трауме преносе.

Али, како се изборити за личну одговорност у друштву и времену у коме су „одсутне“ основне етичке вредности?

- Нема личне одговорности без освајања других углова посматрања. Нема је док се не ставиш у разне улоге, док не схватиш како је било другоме, ономе с друге стране, док не упознаш људе и свет око себе.

Како оцењујете тезу појединачних интелектуалаца да ће се о уметности 20. века, па и позоришту, просуђивати и на основу њеног односа према ратним злочинима који су се десили у том времену?

- Мислим да се уметност

Уметност не мора ништа и мора све, али не подлеже диктатима. Често имамо прилике да видимо неке представе и да читамо књиге које су настале по диктату времена, са тренд темама, али ту неманичега. Иза тога је нека врста антиратног профитерства.

Да ли је могуће повући паралелу између књиге и представе о суочавању немачког друштва са нацизмом и Холокаустом са нашом недавном прошлешћу?

- Суочавање са тим временом нам је неопходно да бисмо кренули даље. Неопходно је да погледамо другога у очи. Код нас нема храбрости да се погледа истину у очи, да се склекне пред жртвом, ма која жртва то била или пред својим братом и да се каже: „Опрости, згрешio сам“. Код нас тога нема. Међутим, тога дуго није било ни код Немаца. То је код њих кренуло доста касно. Тек осамдесетих година прошлог века је уследила јаснија осуда прошлости. Ако се погледа колико нациста је осуђено у Нирнбершком и Франкфуртском процесу, колико је њих укупно осуђено из Аушвица, то је једва двоцифрен број. Суочавање са прошлешћу је потребно, али није лако. Оно тражи време, нешто треба да се додги, да „сазри“ и видимо на нашем примеру колико је то људима тешко.

Текст и фото: Н.К.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ И ИНФОРМАСИЈА

ПИШЕ:
Алмир Имширевић

Позоришна публика је увијек у улози онога коме се приповиједа, за кога се игра и изводи, коме се говори...и чита. Добро то зна Борис Лијешевић, редитељ, пажњиви читач и тумач литературе, те на тој када се отвара 25. Југословенски позоришни фестивал у Ужици, сваког од нас поносац, уз помоћ ансамбла Београдског драмског позоришта, претвара у – Хану Шмиц, јунакињу романа Бернхарда Шлинка, по чијој књизи је урађена представа о којој ћете читати.

Са сцене нам се „чита“, а изговорена/прочитана ријеч покушава нас натјерати и подучити да препознајмо, у најбољем случају осјетимо одређену одговорност. Борис Лијешевић мудро одабира дјела којима ће се бавити, препознаје квалитет, али и све оне скривене могућности датог текста; прочитано урађа у нови контекст, али не као у формалин, у ону течност где се спуштају „мртви организми“ да би се „очували“. Не, Борис Лијешевић се понаша као старијски фотограф, у замраченој просторији потапа своје папире у хемијски раствор који омогућава да се слика појави, развије, постане видљива и јасна. Он добро зна да постављање Шлинковог „Читача“ данас, на овим просторима који су тако често „на пар година од задњег рата“, има много вაљаних разлога. Сам аутор књиге рођен је у Њемачкој 1944. године, и јасно је, припада генерацији која је одрастала са теретом кривице својих родитеља.

„Читач“ је прича о љубави, одрастању, одговорности, страдању и помирију, а Мирјана Каравонић и Марко Грабеж, који се појављују у главним улогама, увјерљиво нас воде кроз сваки од тих „кругова“. Сцена је оголјена готово попут стратишта (тек понеки сценографски елемент извири „из земље“, како извирују грбона обиљежја), па су ликови пред публиком увијек у позицији неке врсте осуђеника. Публика је и „порота“, али и „стрељачки вод“. Борис Лијешевић, заједно са својим глумцима, не дозвољава нам да будемо пасивни, да се удаљимо одвише, да поглед окренемо на другу страну, да затворимо очи док нам се „чита“. Мирјана Каравонић тумачи лик Хане Шмиц, неписмене жене и бивше чвркаве у нацистичком логору; она своје трансформације започиње и завршава – изнутра. Не ослања се одвише на вањско, на костим и на шминку, на сваковрсне сценске штаке и помагала. Ној је важан добар и искрен глумачки партнер, увјерљива реплика, вријеме...и тишина у публици. Можда ће звучати непримјерено, преједноставно, донекле патетично, али осудићи се признати да сам у току гледања представе „Читач“ у мисли призывају једну бајку која, бар на први поглед, са причом о одговорности нема ништа заједничко. Кривица, ако већ морате, тражите у Мирјани Каравонић. Наиме, никако се не могу отети утиску да је она у Хани Шмиц спојила двије особе, двије крајности, била је истовремено и „Ђепотица“ и „звијер...“ (Пажљиви читалац, ако нађе времена и разлога, нека сам даље развије ову мисао, а ако му се чини бесмисленом нека је, без устручавања, одбаци и заборави.) Млади Марко Грабеж, у улози Михаела Берга, показао је неизједан талент и сценску снагу; сигуран и прецизан, увјерљив и одмјeren, сјајан је глумачки партнер, један од оних што попул циркусских умјетника на трапезу умијеће показују и „једноставном подршком“, испруженом руком која партнерицу спашава од готово сигурног пада. Његова игра није наметљива, а са модопадљивост је у потпуности одбачена... Глумац чијим будућим улогама се већ данас радујемо.

РЕЧ КРИТИКЕ

ЧИТАЊЕ ЈЕ ОПАСНО!

Још један редитељски поступак Бориса Лијешевића спаја са фотографским занатом. Наиме, претапање сцена, начин на који прелази из једне у другу сцену, не дозвољавајући грубе резове и беспотребне „тишине“ (и мракове) између призора, ритам представе чини упечатљивим и смисленијим. Његово приповиједање призива звук ваза на покрету, дозвољава нам да осjetимо свако убрзане, промјену брзине; допушта нам да час будемо уз саму локомотиву, да би нас већ наредног тренутка удаљио, оставио да слушамо тек равномјерно и умирујуће клапарање машине. Његова редитељска решења се само наивном посматрачу могу учинити исувише једноставним, неефектним и лишеним маште, али истинा је, наиме, да рукопис Бориса Лијешевића има нешто од оног умијећа које са собом носе стари сликарски мајстори. Његове „линије“ су одмјерене, препознатљиве, а његово „платно“ није „за изнад камина“, али ни за празноће музеја. Његово дјело захтијева партнера, читача.

Читање, оно на које помислимо данас, јесте најчешће нешто што обављајамо у самоћи, одвојени од других. Илити, како каже Пол Остер, „читање је супрет двају самоћа“. Ипак, позориште, али и историја, подсећају нас да није увијек било тако. Наиме, Алберто Мангел, аутор књиге „Историја читања“, али и човјек који је својевремено био читач слијепом Борхесу, пише у свом раду како су људи прво били „они којима се чита наглас“. Рукописи и прве штампаки књиге, нису биле доступне маси; народ се са писаним ријечима сусретао по црквама, а како је већина била неписмена (баш као Хана Шмиц), свештеници су били – читачи. Требало је протећи пуно времена да књиге постану доступне свима, да писменост постане „правило“, а потом је ваљало савладати велико умијеће – читање у себи. Тек то и такво читање омогућило је одвајање од групе, осамљивање и, ваљда, сусрет са самим собом. Било је то оно исто откровење до којег је у затворској ћелији, можда и не својом вољом, дошла јунакиња представе „Читач“. Био је то тренутак открића, али и освјетљавања властите одговорности, кривице која зна да самље и убије. Читање, учи нас то и ова представа, није ни мало безазлена активност. Умије бити опасна као деминирање.

У ћелији Хане Шмиц, након што је извршила самоубиство вјешањем, остала су књиге у којима је писано о злочинима над Јеврејима; гледали смо и слушали причу о сучавању са властитом кривицом, а желим вјеровати да нас је редитељ покушао, не научити, али оно бар подјесити и на могућност опроста. На чин о којем говоре све наше религије, чин којим тако често пунимо своја уста, али који, будимо искрени, тако ријетко примјењујемо. Баш зато ме радује та „мала правда“, потез дјетета, једноставно и искрено редитељско решење којим јунакиња приче бива „сахранјена међу књигама“.

Аутор књиге „Читач“ рођен је за вријеме Другог свјетског рата, и требало је да прођу деценије, па да проговори о својој генерацији и наметнутом терету. Ми данас живимо нешто слично, на раменима нам терет, наш и туђи, али највише плаше они који никакву „тежину“ не осјете, нити знају шта су то кривица и стид. У хашким ћелијама су били, или још увијек јесу, бројни злочинци (не само чувари логора), многи су остали скривени, недодирљиви, а крај њихових узглавља, бојим се, не стоје књиге којима се призыва оправдати. Зато је до нас да – читамо наглас, да вићемо. Да узнемиримо бар мало и оне „неписмене“ који нас се плаше и не желе чути. У потрази за правим паролама, за ријечима које ће нас ујединити, предлажем да за почетак, поучени примјером Мирјане Каравонић, вриштимо – „ЖИВЈЕЛО ПОЗОРИШТЕ!“

Алмир ИМШИРЕВИЋ

РЕЧ ПУБЛИКЕ

Победа над страхом

Данијела Василијевић, професор: Представа је на мене оставила снажан утисак, јер сам управо њом поново проживела радњу романа. Свидела су ми се и врло занимљива редитељска решења, која су одлично осмишљена, попут сјајних преклапања у филмовима.

Марина Деспотовић, професор: Последњих годину дана и више живела сам у превеликом страху од свега што се дешава око нас. Због тога сам и размишљала да ли уопште да дођем на фестивал. Али љубав према позоришту и жеља да коначно мало побегнем од реалности је победила страх од короне. Ово ми је требало све ово време; оваква представа, ови људи, ова атмосфера. А представа је одлична, емотивна, права фестивалска.

Светлана: Глума и емоција су ме очарали. Посебно бих издвојила

одличну глуму младог Грабежа, чије сам улоге пратила и у серијама, и мислим да много обећава. Свидела су ми се и многа редитељска решења у комаду.

Д. С. : Један врло добар и добро постављен комад. На почетку никада много очекивао, мало ми се одужио, али како је време одмица постајало је много другачије, динамичније, са много више емотивног набоја. После све ове паузе, један одличан повратак у позоришни живот.

Драгана М. : Представа је одлична. Некако лагано уводи у радњу, од лагање ка снажнијој емоцији. Одлична глума и редитељска решења.

Б. Д.

МИРЈАНА КАРАНОВИЋ

Позориште је царско место

Привилејија је ући у Ђозориште. Бити на сцени. Аплаудираћи некоме

- Када изађем на сцену не размишљам превише где играм, у Ужицу, Београду Матора сам. Много тога сам одиграла. Док сам била млађа, па кад одемо на гостовање знала сам да кажем „Еј... ко су бре сад ови људи? Да ли су исти као они тамо?“ Сада већ зnam да су људи који долазе у позориште свуда врло слични. Имају много заједничких особина, размишљају и доживљавају слично. За мене је то та иста публика, ма одакле она била. Сада када изађем на сцену мени је другачије. Сваког пута је другачије. Зато после сваке представе ја кличем „живело позориште!“. Осећам да је позориште нешто што је потпуно драгоцено и за нас на сцени и за људе у публици. Сада колегама у позоришту говорим како ми морамо да се боримо да кажемо људима колико је позориште једно феноменално место. Не постоји тај екран или платно или било какав аудио-визуелни систем који

имате у кући, а који може да вам да такав доживљај као позориште. Ми глумци треба да знамо да ценимо тај тренутак када изађемо на сцену и осетимо повезаност са људима у сали. Тада ми постајемо цареви, јер позориште је, заиста, једно царско место, и привилегија је ући у позориште. Бити на сцени. Аплаудирати некоме. Сада када идем да гледам пред-

ставу ја не могу да дишем од узбуђења. Осећам посебну радост. Зато је позориште важно. За будућност је важно. И зато ми морамо да играмо, да дајемо себе и примамо аплаузе- каже глумица Мирјана Карапановић. О времену страху и подвига, наводи:

-Током ове короне и свега везаног за њу, први пут сам доживела неку беспомоћност. Биле су ратне

90-те, али некако смо имали неку наду. Борили смо се против овога и онога, али знали смо где смо. Сада ништа нисмо знали. Овај страх је био посебан, другачији. Знаш да је глупо да се боиш, али, опет се боиш. И на крају свега, ипак, схваташи да се највише од свега бојимо губитка, и због тога толико чешћемо да ствари буду онакве какве су биле некад. Страх је неки пут, једино нас он научи храбрости. Само се површни људи не бојеничега. Страхови су битни јер нас опредељују. Они нас подстичу да донесемо одлуку да ли „набити главу у песак“ или кренути даље. Тако да времена која су идеална, по мени, не терaju људе да покажу ко су заиста изнутра, јер свако живи свој неки живот у коме је све у реду, а онда дођу неке страшне године у којима људи са којима си живео, дружио се, постају неко други, неко ко нису били. И тада неко постаје јунак, а неко кукавица.

Б. Дамњановић

МАРКО ГРАБЕЖ

Најтеже је изабрати прави пут

Кад има стална ђримања човек сигурно лакше измирује обавезе и побноси живоћ из месеца у месец

За тебе кажу да си млад глумац са приличним стажом у овој бранши. Да ли је било дилема и страха када си се опредељивао за ову професију?

- Наравно да је било доста страха и несигурности с обзиром да сам веома млад ушао у ову причу. Било је фаза у којима сам се питao да ли сам за глуму или можда нисам? Да ли уопште желим тиме да се бавим целог живота? За мене је кључно питање било да ли је тај избор моја линија мањег отпора, пошто сам читав живот био у неким студијима глуме. Јавила ми се сумња да ли је то сада само неки логичан след, а да при том нисам добро промислио да ли можда могу и

нечим другим да се бавим, Најтежи корак је преломити паметно и изабрати прави пут. Тек сам недавно постао свестан да се добро осећам у овој кожи, да ово заиста волим и мислим да сам на правом месту. Како сазревам ствари постају јасније, а одговорност према послу расте.

Ниси више слободни уметник. Каква је осећај имати свој матичну кућу и стални радни однос?

- Недавно сам постао члан Атељеа 212. Радио сам тамо неко време на одређено и сада је то постала званично моја кућа. Када постанете део екипе као што је Атеље 212 то је велика част и радост. Уверен сам да ће та моја

кућа имати апсолутно разумевање када будем радио нешто друго. Поред тога, имали смо и ову ситуацију са пандемијом када су сви приходи једноставно укинути, што није нимало једноставно за слободне уметнике. Кад има стална примања човек сигурно лакше измирује обавезе и подноси живот из месеца у месец.

Гледали смо те у филму „Браннио сам млади Босну“ и у „Сенкама над Балканом“? Има ли неких нових пројеката?

- Има, а за 24.август највљена је премијера филма „Нечиста крв –грех предака“ у режији Милутина Петровића у коме тумачим лик ефенди Мите. Јако се радујем сусрету тог филма са публиком.

Мислим да ту радост дели и цела екипа филма, јер је доста ентузијазма, вере и љубави уложено у тај пројекат.

Да ли је албум првенац рокенрол групе КОИКОИ, чији си оснивач, угледао светлост дана?

- Управо је данас објављен наш дебитантски албум и јако се радујем због тога. Већ имам неке повратне информације да се чује у медијима и да су реакције слушалаца позитивне. Већ почину свирке да се заказују, и верујем да је пред нама лето свирки и доброг дружења.

В.Туцовић

РЕЧ РЕДИТЕЉА

О медвједима и људима је представа о пријатељству, љубави и односу према нашима најближима. Сви ликови су кроз живот стекли неко „оштећење“. То „оштећење“ их у појединим ситуацијама нагони да се понашају попут медведа. Али то не значи да се ради о лошим људима. Нити да се ти парови, уствари, не воле. Они само постају „медвједи“ – при томе се мисли да постају груби и тешки својим ближњима. А знамо да медведи негде, дубоко испод крзна, скривају и своје добро срце... Иначе, не би свако дете једног меду имало.

САША АНОЧИЋ, РЕДИТЕЉ (1968-2021)

Рођен је у Осијеку. Дипломирао је глуму на Академији драмске умјетности у Загребу, 1996. године (дислоцирани студиј у Осијеку) у класи проф. Драге Крче и Дамира Мунитића. У периоду 1994-2000. као глумац је у сталном ангажману у Хрватском народном казалишту у Осијеку, где остварује велики број запажених улога. У то време заједно са Ксеном Зец оснива НУС Барутана и реализују прве продукције у сарадњи с Театром EXIT. У Театру EXIT – Матка Рагужа, режира и глуми у неколико комада. У Казалиште Трешња прелази 2002., где осим глумачког ангажмана обавља и функцију редитеља, а затим и директора театра до 2015. године. У том периоду Казалиште Трешња било је добитник великог броја награда и признања.

Од 2016. године сарађује с Академијом за умјетност и културу у Осијеку. Био је и гост предавач на АДУ у Загребу (2009). Аночић осим што режира, пише текстове и глуми у позоришту, игра и у многим серијама и филмовима.

Режирао представе: Алиса (L. Carroll), Pinocchio i Frankenstein, Комшилук наглавачке (Награда за режију на 27. данима сатире у Ријеци, Златни смијех за најбољу режију, најбољи текст и најбољу представу у целини у ХНК Ивана пл. Зајца), Ножеви у кокошима, То само Бог зна, Каубоји (Награда хрватског глумишта, Плакета Града Загреба, Вјесникова награда Дубравко Дујшин, Награда Марул за најбоље редитељско остварење; представа је у целини освојила многобројне награде), Немирне ноге, Кад се ми мртви покољемо, О медвједима и људима, Смисао живота господина Лојтрице, Нико и ништ, Киклоп (Награда хрватског глумишта у категорији драме за најбољу представу у целини и Награда за најбоље редитељско остварење).

ВЕЧЕРАС

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ САРАЈЕВО

О МЕДВЈЕДИМА И ЉУДИМА

Саша Аночић

Режија:	САША АНОЧИЋ
Драматургија:	ЏЕЈНА ХОЦИЋ
Сценографија:	ЈОСИП ЛОВРЕНОВИЋ
Костимографија:	ЛЕЈЛА ХОЦИЋ
Музика:	МАТИЈА АНТОЛИЋ и САША АНОЧИЋ
Дизајн свјетла:	МУАМЕР ШАКОВИЋ
Мајстор тона:	ЗДЕНКО БЕВАНДА

Играју:

Зденка	МЕДИХА МУСЛИОВИЋ
Јадран	АЛЕКСАНДАР СЕКСАН
Златан	ИСА СЕКСАН
Баба Пирошка	МИНКА МУФТИЋ
Градимир	МИЛАН ПАВЛОВИЋ
Свебор	НЕРМАН МАХМУТОВИЋ
Маријана	САНЕЛА ПЕПЕЉАК
Аљеми	АЛДИН ОМЕРОВИЋ
Катарина	МЕРИМА ЛЕПИЋ РЕЏЕПОВИЋ
Свемир	ВЕДРАН ЂЕКИЋ
Музичари	АДНАН ЦИЦО и МИРЗА БАЛИЋ

ЈПФ НА ДРУШТВЕНИМ МРЕЖАМА

САЈТ
uzickopozoriste.rs

САЈТ ФЕСТИВАЛА
www.jpf.uzickopozoriste.rs

FB i INSTA
[@narodnopozoristeužice](#)

ЉУДСКЕ ПРЕРАЂЕВИНЕ

ПИШЕ:
Зоран Јеремић

Кад ми синоћ на отварању Фестивала опет дирнуше у кобасице зарад Шекспира, промени ми се апетит. Дибидус.

Може бити, помислих, да је сценариста прокола ковид повратник из Крчагова па му се чуло укуса споро враћа, али да баш Шопалове кобаје, тај насушни мачкатски нектар, претпостави производима драмске кланице Вилија из Стратфорда на Ејвону - много је за добар укус.

Ма сигуран сам да не мисли тако ни Љуба из Ужица на Ђетињи из чије *Расправе о позоришту* синоћ засија тај стих - „Не треба нама Шекспир, већ кобасице!“ Мене често засврби иста мисао у кожи Симовићевог лирског субјекта. Кад испразним фрижидер латим се његових књига из којих штипају занос миомириси летњих кујни од Росуља до Вујића брда. Он чак и песму о Парнасу завршава гулашом од октопода!

И тако, толико сам се сродио са јунацима поменуте расправе да сам елегантно зашћерен говор градоначелнице у мом локал-патриотском кључу разумео отприлике овако: Нећемо ваљда ми Ужичани ужинати чачански чипс уместо тако сочне јагњетине испод сача код Пега!

А и професор Рапајић у својој беседи о вавилонској пометњи на наш начин није завршио шта је љубоморни муж пронашао у дневницима жене из мјузикла *Љубав на италијански начин*: очај због болоњезе без пармезана или миг тосканског згубидана.

Утом се пред десеткованом фестивалском публиком (исувиše забављеном мобилном телефонијом!?) поче одвијати радња добро познате приче Бернхарда Шлинка о људским прерађевинама. Мучна историја о томе зашто ђаво мора да изађе на она врата кроз која је и ушао. Иначе ће вешто мењати лица. Бар је наш беспреводни регион с околишем пун Спинозиних и којекаквих тумача загњуних у тигањ с кобасицама.

У свему томе ја се осећам презасићен одвратношћу, као Чеховљев Иванов кад каже: „Опет имам такав осећај као да сам се прејео мухаре. Опет.“

А што се саме представе тиче, у којој блиста глумачка ингениозност Мирјане Каравановић... Синоћ док се враћах из позоришта, на Слануши, у радњи ауто делова приметих реклами за акумулаторе: Од клеме до клеме, Немац без дилеме! Тако некако. Као лиценца за увод у Фауста.

ОЦЕНА ПУБЛИКЕ

БДП У КОПРОДУКЦИЈИ СА БЕО АРТ ПРОДУКЦИЈОМ БЕОГРАД
ЧИТАЧ 4.71

ГРАД УЖИЦЕ

Издаје: Савет ХХV Југословенског позоришног фестивала Ужице 2021.
Уређује: редакцијски одбор: Радојка Поповић - уредник, Ненад Ковачевић, Верица Туцовић, Мирјана Петровић, Ана Милошевић, Богдан Дамњановић, Зоран Јеремић, Алмир Имширевић.
Тираж: 200 примерака • **Штампа:** Графопринт, Ужице

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМ
25. ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ПОЗОРИШНОГ ФЕСТИВАЛА

За оне који не одустају

У оквиру Ђрађећеј јрођрама 25. Југословенског позоришног фестивала, у холу Ђозоришића традиционално је отворена изложба Ђознажој ужичкој фотографији, Радоване Баје Вујовића

Изложбу је отворила Маријана Зорзић Петровић, технички директор Народног позоришта Ужице и Фестивала, која је подсетила да је од слогана „Ко је јунак нашег добра“ до овогодишњег, јубиларног, са слоганом „Време страхе и подвига“ прошло нешто више од 500 дана.

- У нашим животима се све променило, а по слогану – потрага за суштином је остала иста. Све време је тражимо, можда не схватајући да је она у нама, да је суштина свега човек. Јудско биће са свим својим врлинама. Онај који не одустаје од себе, својих идеала, који стреми ка вишем. Такви људи су око нас. Препознаћете их по посвећености себи, по родици, послу, пријатељима. Пуно их је. Нису наметљиви, па се на прво гледање чини да није тако- рекла је Маријана Зорзић Петровић истакла:

- Они истражују, не оптерећују се пролазношћу, они од ње стварају трајну вредност. Сигурна сам да данас после 25 фестивала и исто толико изложби делимо мишљење да је баш таква посвећена особа фотограф нашег града, а првенствено наш позоришта, Баја Вујовић.

Она је публици пожелела да ужива у представама које живот значе и глумачким достигнућима, која, како је навела „испуњавају и подсећају нас да смо доживели нешто лепо и узвишене, а да тога до прошле године, можда нисмо ни били свесни“.

Зорзић Петровић је истакла да овогодишња, традиционална изложба Радоване Баје Вујовића подсећа да је лепота живота свуда и у сваком тренутку.

Ана Милошевић